

Temat 26: Florian Ceynowa w oczach potomnych (cz. 2).

Cele:

Po zakończeniu lekcji uczeń powinien:

- przedstawić stosunek współczesnych historyków, działaczy kaszubskich oraz organizacji do poglądów i działalności Floriana Ceynowy.

Metody: praca z tekstem źródłowym, dyskusja, wykład.

Środki dydaktyczne: teksty źródłowe (załączniki 1-6).

Bibliografia

Pieróg I., *Florian Stanisław Ceynowa. Życie i działalność*, Toruń 2009.

Życie i działalność Floriana Ceynowy (1817-1881), red. J. Borzyszkowski, Gdańsk 2012.

Przebieg lekcji

1. Powtórzenie materiału na temat poglądów i działalności Floriana Ceynowy oraz stosunku do niego różnych środowisk jemu współczesnych oraz potomnych (do wybuchu II wojny światowej).

2. Nauczyciel charakteryzuje, na tle epoki, postać słowackiego budziela narodowego L'udovíta Štúra. Następnie uczniowie analizują materiały zawarte w załącznikach 1, 2 i 3 (ćw. 1-6). Po przeprowadzonej analizie nauczyciel inicjuje dyskusję na temat położenia Słowaków i Kaszubów w połowie XIX w. i na początku XX w. – uczniowie porównują dawną i obecną sytuację, wskazując podobieństwa i różnice. Nauczyciel prosi uczniów, aby konstruowali alternatywne wizje historii Kaszubów, przy założeniu, że ci poszli w XIX stuleciu drogą wskazaną przez Ceynowę.

3. Uczniowie analizują materiały zawarte w załącznikach 4, 5 i 6 (ćw. 7, 8, 9, 10, 11 i 12). Odpowiedzi na ćw. 11 i 12 powinny stać się elementem klasowej debaty na temat współczesnej interpretacji poglądów i działalności Ceynowy.

4. W podsumowaniu lekcji nauczyciel podkreśla znaczenie działalności Floriana Ceynowy dla zachowania kaszubskiej tożsamości oraz to, że jego poglądy i działalność były i nadal są różnie interpretowane.

5. Zadanie domowe – ćw. 13 (zadanie to powinny wykonywać kilkusobowe grupy – każda z nich musi mieć inny zestaw miejscowości).

Załącznik 1: Andrzej Bukowski o Ceynowie

(A. Bukowski, *Regionalizm kaszubski. Ruch naukowy, literacki i kulturalny. Zarys monografii historycznej*, Poznań 1950, s. 40, 41, 42-43)

Ceynowa był nie tyle – jak go często tendencyjnie pomawiano – rusofilem, ile słowianofilem. (...) Słowianofilstwo (...) odgrywało w życiu jego wyjątkową rolę. W niektórych momentach wydaje się, jakby wyrastało ono ponad jego uczucia narodowe, jakby czuł się więcej Słowianinem niż Polakiem. Nie mamy jednak danych, które by stwierdzały, iż przekroczył dopuszczalne granice. (...) Polskości Ceynowy nikt ze współczesnych nie podważał. (...)

Szczegółowe badania źródłowe i związanie go ze środowiskiem, wśród którego żył i pracował, wskazują, że jest on typowym przykładem problemu, którego nie można wyjaśnić, nie przyłożywszy doń klucza klasowego. Chłop z pochodzenia (...) stał się bojowym i jednym z najwybitniejszych w Polsce owej doby demokratą. W procesie walki klasowej szlachta i kler ukuły przeciwko niemu broń w postaci miana „separatysty” narodowego oraz wywołały w społeczeństwie długo pokutujący podejrzliwy stosunek do wszelkiej akcji regionalnej na Kaszubach.

Załącznik 2: Lech Bądkowski o Ceynowie

(L. Bądkowski, *Zarys historii literatury kaszubskiej*, Gdańsk 1959, s. 15)

W chwili swej śmierci mógł sądzić, że na darmo poświęcił olbrzymią pracę całego życia. Okazało się jednak, że ziarno, które posiał, miało wzejść znacznie później. Zaczęto go rozumieć dopiero w początkach bieżącego stulecia [tj. XX w. – D. Sz.], a dziś Ceynowa uznawany jest za jednego z największych mężów w dziejach Kaszub i całego Pomorza, widzi się w nim budziela ludu kaszubsko-pomorskiego i promotora jego współczesnej literatury. Wolno przypuszczać, że wpływ Ceynowy na uświadomioną część naszego społeczeństwa jeszcze się zwiększy.

Załącznik 3: Ferdinand Neureiter o Ceynowie

(F. Neureiter, *Historia literatury kaszubskiej. Próba zarysu*, przeł. M. Boduszyńska-Borowikowa, Gdańsk 1982, s. 63-64, 65)

Dążył do rozbudzenia u swych kaszubskich ziomków szacunku dla własnych, słowiańskich wartości kulturowych. (...) Ceynowa wychodził (...) z podobnych założeń, jak L'udovít Štúr (1815-1856) w Słowacji. Štúrowi jednak udało się znaleźć podobnie jak on myślących współbojowników i stworzyć dzięki temu szeroką podstawę dla swego ruchu, co doprowadziło do wyzwolenia Słowaków z kręgów kultury czeskiej i stworzenia słowackiego

języka literackiego, podczas gdy działalność Ceynowy pozostawała bez żadnego wpływu na współczesnych mu Kaszubów. (...) działalność Ceynowy mogłaby w zasadzie doprowadzić do ukształtowania się kaszubskiego języka literackiego i kaszubskiego narodu, tak jak dzięki działalności Štúra powstał naród słowacki. Wraz z powstaniem na początku XX wieku regionalnego ruchu kaszubskiego na szeroką skalę, nawiązano do stworzonych przez niego podstaw i poddano jego dorobek nowej ocenie. Od tamtej pory żaden intelektualista kaszubski nie może przejść obojętnie obok Ceynowy, musi zająć wobec niego jakieś stanowisko. W ten sposób każda kolejna generacja tworzy sobie własny obraz Ceynowy.

Załącznik 4: Stowarzyszenie Kaszëbskô Jednota o Ceynowie

(Źródło: <http://kaszëbsko.com/kaszubski-ruch-narodowy.html>)

(...) Florian Ceynowa (...) sformułował program *Narodu Kaszubsko-Słowiańskiego*, dając początek kaszubskiemu ruchowi narodowemu. Był rok 1850, gdy Ceynowa opublikował swoje polityczne credo zatytułowane *Kaszëbi do Pòlôchów*, w którym skrytykował swój pogląd – wybór samodzielnej drogi odrodzenia etnicznego Kaszubów. Inicjator „sprawy kaszubskiej” podkreślał odrębność kaszubszczyzny i widział jej nobilitację i rozwój w realizacji idei ogólnosłowiańskiego odrodzenia narodów. Wprowadził kaszubszczyznę na szeroką europejską płaszczyznę badań naukowych i dał podwaliny literaturze kaszubskiej.

Załącznik 5: Ireneusz Pieróg o Ceynowie

(I. Pieróg, *Florian Stanisław Ceynowa. Życie i działalność*, Toruń 2009, s. 287)

Dziś w Polsce miejsca związane z życiem Floriana Ceynowy uhonorowane są często symbolicznymi tablicami (...). Wiele instytucji publicznych nosi jego imię (...). Jego nazwisko nadano także ulicom (...). W taki to sposób współcześni mieszkańcy Pomorza oddają cześć pamięci wielkiemu Polakowi, wielkiemu synowi ziemi kaszubskiej, Florianowi Ceynowie.

Załącznik 6: Cezary Obracht-Prondzyński o Ceynowie

(C. Obracht-Prondzyński, *Co z Ceynowy na dziś i jutro?* [w:] *Życie i działalność Floriana Ceynowy (1817-1881)*, red. J. Borzyszkowski, Gdańsk 2012, s. 301)

Ceynowa był różnie odbierany i interpretowany w dziejach ruchu kaszubsko-pomorskiego. Widziano w nim budziela ludu kaszubskiego, wielkiego Słowianina, twórcę narodu kaszubskiego, niebezpiecznego separatystę, samotnika, pierwszego kaszubskiego intelektualistę itd.

Ćwiczenia:

Na podstawie materiału zawartego w załączniku 1 oraz wiedzy pozaźródłowej:

1. Podaj określenie, którym Andrzej Bukowski charakteryzuje poglądy społeczno-polityczne Floriana Ceynowy.
2. Wymień warstwy społeczne, które zdaniem autora wpłynęły na negatywną opinię o Ceynowie. Ustosunkuj się do tej tezy.
3. Wyjaśnij, uwzględniając czas i miejsce powstania tekstu, z jakich przesłanek wpływało stwierdzenie, że poglądów i działalności Ceynowy nie da się wyjaśnić bez *klucza klasowego*. Konstruując odpowiedź możesz odwołać się także do biografii autora (http://pl.wikipedia.org/wiki/Andrzej_Bukowski).

Na podstawie materiału zawartego w załączniku 2 oraz wykorzystując wiedzę pozaźródłową:

4. Przedstaw, jak – zdaniem autora – w toku dziejów zmieniał się stosunek Kaszubów do Ceynowy. Ustosunkuj się do tej wizji, podając odpowiednie argumenty.

Na podstawie materiału zawartego w załączniku 3 oraz wykorzystując wiedzę pozaźródłową:

5. Wyjaśnij, co łączyło w sferze poglądów i działalności L'udovíta Štúra i Floriana Ceynowę.
6. Wyjaśnij, dlaczego – według autora – skutki działalności Ceynowy i Štúra były odmienne.

Na podstawie materiału zawartego w załączniku 4:

7. Wymień zasługi Floriana Ceynowy dla Kaszubów i kultury kaszubskiej.

Na podstawie materiału zawartego w załączniku 5 i wiedzy pozaźródłowej:

8. Ustal, czy w miejscowości, w której mieszkasz postać Ceynowy jest w jakikolwiek sposób uhonorowana.

Porównaj materiał zawarty w załączniku 6 z pozostałymi (wykorzystaj także wiedzę pozaźródłową):

9. Podaj numery tych załączników, w których postrzega się Ceynowę jako twórcę narodu kaszubskiego.
10. Podaj numery tych załączników, w których Ceynowa jest postrzegany jak Polak.

11. Określ, która z interpretacji poglądów i działalności Ceynowy jest według Ciebie najbardziej przekonująca. Odpowiedź uzasadnij.

12. Odnieś się do stwierdzenia, że *każda kolejna generacja tworzy sobie własny obraz Ceynowy*. Wyjaśnij, czy współcześnie dominuje jakiś określony *obraz Ceynowy*.

Wykorzystując wiedzę pozazródłową:

13. Wybierz trzy miejscowości o statusie miasta, położone na Kaszubach, a następnie uzupełnij poniższą tabelkę. Uwaga! W poszczególnych kolumnach odnoszących się do form upamiętnienia wpisz TAK lub NIE, zaś w ostatniej, jeśli odpowiedź jest pozytywna, wpisz sposób upamiętnienia).

Lp.	Miasto	Formy uhonorowania postaci Floriana Ceynowy				
		Nazwa ulicy	Nazwa instytucji	Tablica	Pomnik	Inne
1						
2						
3						

Po uzupełnieniu tabelki przedstaw wnioski wypływające z analizy danych w niej zawartych.